

ÚVOD

Vážení čitatelia,

predkladáme vám v poradí už dvanáste číslo nášho fakultného časopisu Lingua et vita. V nezmenenej štruktúre a rubrikách vám opäť ponúkame niekoľko výstupov z oblasti jazyka, kultúry, interkultúrnej komunikácie a didaktiky a metodiky výučby jazykov. Už tradične v úvodoch nášho časopisu uvažujeme nad poslaním jazyka, kultúry a interkultúrnej komunikácie a zvykneme si pripomenúť aj niektoré významnejšie výročia narodení a odchodu predstaviteľov slovenského literárneho a kultúrneho diania.

Listujeme ďalej v kalendári Literárneho informačného centra, v ktorom nás zaujali ďalšie výročia významných osobností dejín a kultúry, rovnako i udalostí slovenského národa. Myslíme si, že aj v rámci úvodu dvanásteho čísla si aktivity uvedených osobností na Slovensku a niektoré vybrané udalosti slovenského kultúrneho diania zaslúžia naše ďalšie poznámky.

Ján Kupecký – 350. výročie narodenia (*1667) – maliar, portrétista. Patrí medzi najvýznamnejších tvorcov stredoeurópskeho baroka. Do jeho „viedenského obdobia“ sú datované aj obrazy so slovenskou tematikou, vrátane portrétu jeho matky v slovenskom kroji. Jeho diela so slovenskou tematikou ako *Portrét slovenského chlapca s fajkou*, *Muž s tanierom*, *rybou a džbánom*, spomínaný portrét matky alebo *Slovenskí pastieri pri ohni* nám predstavujú Kupeckého už ako zrelého majstra. Je zaradený do zoznamu výročí UNESCO na rok 2017.

Andrej Ľudovít Radlinský – 200. výročie narodenia (*8. 7. 1817) – katolícky kňaz, jazykovedec, pedagóg, redaktor, vydavateľ, náboženský spisovateľ, organizátor literárneho a národno-kultúrneho života, propagátor ekumenizmu, spoluzakladateľ Matice slovenskej, zakladateľ Spolku sv. Vojtecha. Prispel k vytváraniu slovenskej fyzikálnej terminológie.

Vavro Šrobár – 150. výročie narodenia (*9. 8. 1867) – politik, predstaviteľ liberálneho prúdu v slovenskom národnom hnutí, významný publicista, člen čl. národnej rady, minister s plnou mocou pre správu Slovenska (po vzniku ČSR), slovenský lekár, profesor Univerzity Komenského v Bratislave v odbore sociálneho lekárstva; osvetový pracovník v oblasti zdravotníctva a hygieny, zorganizoval Československý Červený kríž na Slovensku, bojoval proti tuberkulóze (Masarykova liga proti tuberkulóze) a v Dolnom Smokovci zriadil liečebný ústav detskej tuberkulózy a respiračných chorôb.

Gabriel Rapoš – 100. výročie narodenia (*14. 6. 1917) – publicista, prekladateľ, dramaturg. Vedúci Slobodného slovenského vysielача počas SNP.

Tibor Andrašovan – 100. výročie narodenia (*3. 4. 1917) – hudobný skladateľ, dirigent, pedagóg. Zakladateľ slovenskej baletnej tvorby. Autor opery, filmovej a scénickej hudby, zborovej a symfonickej hudby, skladieb pre slovenské súbory. Známe sú jeho úpravy ľudových piesní.

Janka Guzová – 100. výročie narodenia (*4. 4. 1917) – speváčka ľudových piesní. Zozbierala viac ako 900 ľudových piesní charakteristických pre kultúru Spiša, Šariša a Zemplína.

Prof. Ing. arch. Dušan Kuzma – 90. výročie narodenia (*17. 3. 1927) – slovenský architekt, pedagóg a zaslužilý umelec. Je autorom pamätníka SNP v Banskej Bystrici.

Miroslav Válek – 90. výročie narodenia (*17. 7. 1927) – básnik, autor literatúry pre deti a mládež, publicista, prekladateľ, kultúrny organizátor, politik, v rokoch 1969 – 1988 minister kultúry SSR, významný reprezentant modernej slovenskej poézie, redaktor.

Vladimír Kompánek – 90. výročie narodenia (*28. 10. 1927) – sochár, maliar, jeden zo zakladateľov skupiny M. Galandu, v r. 1967 získal Herderovu cenu.

Na jeho obrázky nadviazali verše Milana Rúfusa, čím vznikla jedinečná kniha – spojené dielo *Po čom to chodíme* (vydavateľstvo Belimex, 2001).

Založenie Academie Istropolitana – 550. výročie (*1467) – ide o prvú a najstaršiu univerzitu na našom území, začala pôsobiť 20. 7. 1467. Jej iniciátorom a zakladateľom bol Matej I. Korvin, Ján Vitéz zo Sredny (ostrihomský arcibiskup) a Ján z Čazmy (Ján Pannónius, päťkostolný biskup).

Vydanie Ratio educationis – 240. výročie (*1777) – výročie prijatia osobitnej štátnej normy pre Uhorsko *Ratio educationis*. Táto udalosť nie je výhradne spojená s územím Slovenska, ale mala dosah na dejinný popripade kultúrno-spoločenský vývoj širšieho územia (európske, svetové dejiny). Mária Terézia sa po zreformovaní rakúskeho školstva (prijatie *Všeobecného školského poriadku* v r. 1774, ktorým sa zaviedla povinná školská dochádzka) pokúsila aj o reformu škôl v Uhorsku. Vďaka *Ratio educationis* mali možnosť chodiť do školy aj dievčatá, ktoré dovtedy nemali takmer žiadnu možnosť oficiálneho vzdelávania. *Ratio educationis* však nevymedzilo školopovinnosť. Až Jozef II. uzákonil v roku 1788 povinnú školskú dochádzku.

PhDr. Roman Kvapil, PhD.
výkonný redaktor